

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 14

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку
економіки України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 28 травня 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 4 від 15.04.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук, доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 14: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку економіки України в умовах європейської інтеграції”, 28 травня 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2015. — 258 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичної конференції, присвяченої проблемам і перспективам соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції.

Для науковців і громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Коваль М. І. Особливості застосування методики аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві	77
Ковальчук А. Ю. Сучасний стан та перспективи забезпечення економічної безпеки	81
Козлова А. І. Інноваційна діяльність — запорука успішного функціонування економіки та безпеки України.....	83
Кулик А. В. Основні підходи та методи наукового обґрунтування механізмів забезпечення сталого розвитку економіки регіонів	87
Матюха М. М. Аспекти управлінського обліку при формуванні інформаційного ресурсу підприємства в умовах застосування інформаційних систем.....	91
Могилевская О. Ю. Маркетинговые подходы к формированию инновационной политики промышленного предприятия как ключевого фактора повышения конкурентоспособности	93
Морева В. В., Іванова В. В., Турбіна О. І. Стратегія розвитку електроенергетичного комплексу регіону	97
Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Храпачевська О. П. Правова культура суспільства в умовах європейської інтеграції.....	100
Новальська Н. І., Суліма Н. М. Управління якістю сільськогосподарської продукції та її конкурентоспроможність	106
Тьорло В. О., Пантюх А. А. Сучасні проблеми експорту інформаційних технологій суб'єктами господарювання України.....	108
Тьорло В. О., Мірошніченко В. В. Парадигма регіонального соціально-економічного розвитку України за умов європейської інтеграції	113
Фещенко О. Л. Стратегічні орієнтири розвитку промислового виробництва України.....	116
Філіна Г. І. Роль транснаціональних корпорацій у розвитку економіки України	119
Черниш Л. О., Легка Л. М. Інноваційні процеси як джерело економічного та соціального розвитку держави.....	123
Чеховська О. М., Коваль М. І. Реформування і розвиток бухгалтерського обліку в Україні	127
Чирчик С. В. Формування комплексу маркетингу освітніх послуг для навчальних закладів дизайн-освіти	131

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ

Зростаючий в наш час попит у світі на інформаційні технології створює передумови для розвитку в Україні та орієнтацію продукції цієї галузі на експорт. Протягом останнього десятиліття продукція даної галузі демонструє стабільні темпи зростання. Поряд з цим, в підприємствах галузі створено понад 100 000 робочих місць для високооплачуваних фахівців [6]. ІТ підприємства випускають програмне забезпечення широкої номенклатури, однак найбільш швидко зростає число замовлень, пов'язаних з розвитком сучасної мережі Інтернет, створенням інформаційних сайтів та розширенням систем електронної торгівлі. Проте аналіз поточного стану експорту ІТ індустрії засвідчує, що в даний час існує ряд чинників, що стримують розвиток цієї галузі в Україні. При цьому слід зазначити, що за умов, коли галузь займає чинне місце в системі державних пріоритетів, то її розвиток вимагає адекватної державної галузевої політики. Вказана обставина обумовлює необхідність обґрунтування шляхів удосконалення організації розвитку ІТ технологій суб'єктами господарювання України та розробки заходів щодо підвищення конкурентоспроможності цієї продукції на зовнішніх ринках.

Економічна криза в Україні суттєво позначилася на розвитку ІТ-галузі. Як наголошується в щорічному дослідженні, проведеному компанією IDC Ukraine, в 2014 році обсяг внутрішнього українського ІТ-ринку знизився на 45 % до \$ 1,6 млрд, у порівнянні з \$ 2,9 млрд в 2013 році. Основними причинами цього падіння називають економічну кризу і девальвацію національної валюти. За свідченнями IDC Ukraine, тільки за дев'ять місяців 2014 р. сумарний ІТ-бюджет промислових підприємств скоротився на 40 %, при цьому у чотирьох провідних операторів зв'язку даний показник знизився на 55 %, а в банківському секторі — на 26 %. У зв'язку із зниженням обсягів українського ринку, постачальники ІТ-послуг будуть все більше уваги звертати на зарубіжних замовників.

Найбільш істотно на показниках статистики галузі відбився показник обсягу продажів ІТ-обладнання. Якщо в 2013 р. він становив \$ 2,3 млрд,

то в 2014 р. він знизився на 47 % і склав \$ 1,2 млрд. При цьому реалізація програмного забезпечення скоротилися на 37 % (або на \$ 113 млн), а ІТ-послуги — на 42 % (або на \$ 133 млн). Зростання показав тільки самий незначний за обсягом сегмент ринку — продаж публічних хмар: з \$ 5,8 млн вони виросли на 40 % до \$ 8,1 млн.

Слід зазначити, що українські ІТ-фахівці є конкурентоспроможними на світовому ринку завдяки, як це не дивно звучить, внутрішній економічній кризі. Загальноекономічна ситуація в Україні знижує внутрішній попит на ІТ-послуги, у той час як девальвація не тільки провокує зниження споживання послуг, але й зменшує вартість роботи українських аутсорсерів, роблячи їх більш привабливими для зарубіжних замовників. Зазначене обумовило такий стан, коли українські послуги та товари стали дешевшими у валютному еквіваленті, але фахівці вимушені отримувати нижчу заробітну плату.

Висока частка експортерів серед українських компаній знижує надходження від їх діяльності в український бюджет. Це обумовлено тією обставиною, що кошти, зароблені від зарубіжних замовлень, часто осідають на закордонних рахунках. Щоб повернути ці кошти в державу, необхідно провести ряд змін, зокрема стимулювати зростання бюджетних надходжень від ІТ-експортерів за допомогою зниження податкового навантаження на компанії.

Разом з тим, не можна вважати, що ІТ-експортери зовсім не формують прибутку української економіки навіть за існуючої ситуації. Суб'єктами господарювання отримується високий дохід, значна частина якого залишається в Україні. Крім того, високу цінність складає досвід та знання, що в існуючих умовах не експортуються за кордон, а залишаються в межах нашої країни. Фахівці, які зараз створюють продукти для зарубіжних компаній, в подальшому можуть створювати вже українські напрацювання.

П'ятірка лідерів ІТ компаній свій склад не змінила. Найбільшою компанією України залишається "Luxoft". За нею з невеликим відривом йдуть "SoftServe" і "EPAM Systems". Четверта і п'ята компанії рейтингу останнім часом помінялися місцями: "GlobalLogic" повернувся на четверте місце, а "Ciklum", відповідно, став замикаючою компанією "великої п'ятірки" [5].

Ринок інформаційних технологій в Україні значною мірою є залежним від інвестицій у реальний сектор економіки та виділення бюджетних коштів на створення автоматизованої системи державного управління галузю. Україна сьогодні є помітним гравцем на світовому ринку аутсорсингу з обсягом експорту \$2 млрд [4]. На перспективу доцільно створити умови для скорочення темпів відпливу українських фахівців ІТ-галузі за кордон. Щодо удосконалення відповідного законодавства, то доцільно використати позитивний досвід країн Центральної та Східної Європи. Наприклад, у Білорусі діє 9-відсотковий прибутковий податок для компаній національного Парку високих технологій, у Румунії взагалі відсутня ставка прибуткового податку для працівників сфери розробки програмного забезпечення.

В наш час доцільно виділити шість головних напрямів, в яких потрібно провести реформи. Проте успішна реалізація вказаних напрямів буде залежати від наявності фінансових резервів, зокрема вітчизняних та закордонних інвесторів. Їх бажання фінансувати розвиток ІТ буде значною мірою сприяти реформуванню законодавчого поля в напрямі зменшення прибуткових податків для суб'єктів господарювання, що займається експортом ІТ-продукції.

Найбільш важливими є такі напрями розвитку ІТ-галузі:

ІТ-аутсорсинг. На ринку ІТ-аутсорсингу Україна конкурує (і досить успішно) з Індією, Китаєм, Росією та країнами Східної Європи. Щоб забезпечити заплановані темпи зростання потрібно модернізувати систему освіти і скоригувати програми навчання та чисельність фахівців, що проходять відповідну підготовку відповідно до вимог ринку.

Науково-дослідні центри. В Україні налічується вже понад 100 науково-дослідних центрів всесвітньо відомих корпорацій. Їх модель роботи не значно відрізняється від ІТ-аутсорсингу. Різниця полягає лише в тому, що вітчизняні фахівці задіяні в проектах окремої компанії. Найбільший штат розгорнула Samsung Electronics, станом на січень 2015 р. вона нараховувала 1200 працівників у Києві та Харкові. Ці показники перевищують тільки офіси п'ятірки найбільших аутсорсерів Luxoft, SoftServe, EPAM Systems, GlobalLogic, Ciklum (у порядку зменшення штату).

На вказаному ринку R&D-аутсорсингу конкурують не окремі компанії, а цілі країни. Успіхи України та її конкурентоспроможність безпосередньо залежать від створення так званих базових умов — податкових стимулів для розвитку галузі. При цьому доцільно використати успішний досвід Ізраїлю та Сінгапуру зі створення та просування ІТ-кластерів. Формування таких центрів може здійснюватися в рамках державно-приватного партнерства, при цьому основний тягар фінансування лягатиме на приватні компанії.

Електронна комерція. Експерти оцінюють обсяг ринку електронної комерції в Україні в \$2 млрд при тому, що проникнення послуг поки що становить лише 1,8 % їх потреби. Стримувальними чинниками є низький рівень логістичної інфраструктури та неприйняття споживачами і власниками інтернет-магазинів електронних платіжних інструментів. Найчастіше за покупки прийнято розраховуватися готівкою з кур'єром. Тому начальним є ухвалення закону про електронну комерцію, що почне регулювати електронну торгівлю й електронні документи. Також потрібно спростити чи зовсім скасувати видання ліцензій на електронні гроші та їхнє адміністрування. У тривалій перспективі для провідних світових постачальників на території України можна відкрити митно-ліцензійні склади.

Стартапи. В Україні нараховується чимало стартапів, окремі з яких здобули популярність на внутрішньому ринку (наприклад Rozetka чи Ukr. net). На глобальний ринок претендують “Grammarly”, “InvisibleCRM”, “Jooble” тощо. Найчастіше це компанії, що спеціалізуються на тій же електронній комерції, наданні онлайн-сервісів, нерідко орієнтовані на мобільні платформи

чи розробку програмного забезпечення. Даний напрям за оцінками фахівців формує важливий сектор ІТ-ринку обсягом \$1 млрд., крім того розвиток стартапів буде мінімізувати міграцію бізнесу за кордон.

У нашої країни є кілька спільних з Ізраїлем особливостей, які дають реальні можливості повторити історію успіху у сфері венчурного бізнесу [9]. Серед сприятливих чинників доцільно виділити майже цілковиту відсутність внутрішніх ринків, намагання інтегруватися в спільноти розвинутих країн, а також великий досвід у високотехнологічній галузі та бурхлива динаміка розвитку підприємництва серед молоді.

Так в Ізраїлі в межах державної програми зі \$100-мільйонним бюджетом група “Yozma” протягом трьох років створила десять фондів, кожен з яких був із капіталом понад \$20 млн та 60-відсотковою часткою приватних інвесторів [9]. Це поклало початок створення професійно керованого ринку венчурного капіталу в Ізраїлі. Також уряд Ізраїлю розробив проект зі створення науково-технічних інкубаторів на базі чинних технологічних інститутів та університетів. Вони мають мало спільного з наявними приватними бізнес-акселераторами, оскільки строк розробки проекту може тривати один-два роки й потребувати близько \$500 тисяч інвестицій.

ІТ в держсекторі. Поки що українські державні установи майже не використовують ІТ-інструментів. Але в наш час необхідні повномасштабні інвестиції в розвиток ІТ-інфраструктури органів влади, починаючи від модернізації митниці та закупівель і закінчуючи реалізацією концепції “електронного уряду”.

У перспективі цей комплекс заходів дасть змогу автоматизувати багато процесів і тим самим підвищити ефективність роботи уряду. Пересічні громадяни, також отримують певні зиски, тому що зможуть витратити менше часу для отримання довідок, оформлення документів, відкриття бізнесу тощо. Крім того, перенесення процесів в ІТ неминуче підвищить прозорість багатьох процедур.

Телеком. За впровадження нових телекомунікаційних послуг, підвищення їхньої якості та доступності дасть можливість також поповнити бюджет, та скоротити розрив у “цифрових” технологіях із західними країнами. В наш час важливе значення має ефективність розподілу радіочастотного ресурсу. Як першорядний захід фахівці пропонують дати 3G/4G-ліцензії на конкурсній основі всім зацікавленим операторам. Переможці мають взяти на себе зобов’язання “покрити” зв’язком нового покоління більшу частину території нашої країни. В цьому напрямі вже зроблені перші кроки: державою реалізовано 3 ліцензії для впровадження 3G покриття в Україні.

У перспективі потрібно спростити процес одержання дозволів і ліцензій та продумати механізми захисту критично важливих елементів галузевої інфраструктури, що унеможлиблювали б примусове вилучення серверів чи вимкнення мереж.

У нашій країні залишилося не так багато галузей, які всупереч складній економічній ситуації та війні здатні демонструвати зростання і приносити

валютні надходження. Мабуть, на сьогодні з впевненістю можна виділити серед основних агропромисловий комплекс та експортно орієнтований напрямок ІТ-аутсорсингу. В інших галузях наша країна не тільки не створює додаткові робочі місця і поліпшує макроекономічні показники, а й не підвищує конкурентоспроможність несировинної частини економіки. Також створюється позитивний імідж у світовому масштабі, що, можливо, є надзвичайно важливим за сучасних умов.

Література

1. Information and Communication Technology Data and Statistics [Електронний ресурс]: World Bank Search—Режим доступу: http://search.worldbank.org/data?qterm=ICt&language=EN&_database_exact=WDI
2. Ковальчук Т. Т. Сучасний інформаційний ринок / Т. Т. Ковальчук, І. Ю. Марко, С. І. Марко. — К.: Знання, 2011. — 255 с.
3. Криза видавлює український ІТ-ринок за кордон: Апостроф ред. Микита Кузнецов [Електронний ресурс] — Режим доступу: URL: <http://apostrophe.com.ua/article/business/telecom/2014-12-18/krizis-vyidavliwaet-ukrainskiy-it-ryinok-za-granitsu/978>
4. Уряд підтримає розвиток ІТ-галузі в Україні, квітень-2015 [Електронний ресурс] — Режим доступу: URL: <http://u-s-c.com.ua/uryad-pidtrimaye-rozvitok-it-galuzi-v-ukrayini/>
5. ТОП-25 найбільших ІТ-компаній України, січень-2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: dou.ua/lenta/articles/top-25-jan-2015/
6. Як підштовхнути розвиток ІТ-галузі в Україні: Журнал Форбс Україна ред. Сергій Мишко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: forbes.ua/ua/business/1367929-yak-pidshtovhnuti-rozvitok-it-galuzi-v-ukrayini